דער ערשטער אידישער קינדער זשורנאל אין אמעריקא

פון משה צעשינסקי

ענדליך איז ערשינען אין ניו־יארק דער ערשטער נומער פון דער אידישער קינדער וועלט, א זשורנאל אריינגעגעבן פון דעם נאציאנאל ראדיקאלען שולען פערבאנד פאר די 5 טויזענד קינדער פון די 45 אידישע נאציאנאל ראדיקאלע שולעס פון די פעראייניגטע שטאאטען און קענעדע. דער אידישער קינדער זשורנאל ווערט רעדאגירט אונטער דער אנפיהרונג פון די בעוואוסטע אידישע שרייבער מ. ביז, ענטין, ה. ליעבערמאן, און ש. שאפיראַ וועלכע זענען בעזונדערע ספעציאליסטען אין קינדער ליטעראטור.

שוין יאהרען לאנג האט זיך געפיהלט א נויטווענדיגקייט אין דער אמעריקאנער אידישער גאס בכלל, אין אידישען קינדער וועלטעל בפרט אין אזא מין זשורנאל וואס זאל אבשפיגלען און א ברייטען מאסשטאב און דער עפענטליכקייט די שווער אנגעוועהנטע אנבלעמען פון דער אידער שער קינדער ערציהונג אין אנדערע זעהר וויכטיגע פראגען וואס מוזען געפונען א בעפרידיגונג, אין דעם טאג טעגליכען נאכגאנג לעבען פון יערען אידישען קינד.

בעזונדערס האבען די לעצטע עטליכע יאהרען קלאר און דייטליך בעוויזען דאס נאכ'ן פיהרען א ארבייט אין אגיטאציע פיר דעם נאציאנאל ראדיקאלען געדאנק האט די אידעע געפונען טויזענדער, טויזענדער סימפאטיזירער, דאס בעשטעטיגט נאר מעהר דאס די אלטע אסימילאטאריש־שע כינעזישע וואנד האלט ביים פאלען און פערניכטעט ווערען, אדאנק דעם דרוק און רייפפייט פון דער היינטיגער צייט, וואו אזעלכע פראגען זענען שוין געווא־רען וועלט פראבלעמען ניט נור ביים אי־דישען פאלק, נור ביי אלע פעלקער און נאציאנען פונם גרעסטען טייל פון גרוי־סען ערד קוגעל, ערשט סך הכל 7 יאהר וואו די פועלי־ציון קאנווענשאן פון מאנ־טרעאל האט אנגענומען א בעשלוס צו גרינדען אזעלכע שולעס, און זייט דאן געהט זייער ארבייט וואס מעהר ערפאלג דייך.

די אידישע נאצ. ראד. לעהרער פון אמעריקא און קענעדע האבען שוין לאנג זיך ארומגעבראכען מיטן נעדאנק צו קענען שאפען אזא פאפולער צייטונגעל פאר, יונגען דור, און אנווייזען זיי דעם ריכטי־גען וועג, א וועג וואס זאל בעריכערען און בעשיינען דאס אידישע קינדער וועל־טעל און לעבען, און ענדליך, איז דער חלום געווארען א ווירקליכקייט, ביי אונז דא און פרייען אמעריקא, און קענעדע אין דאס ערשיינען פון א קינדער־ליטעראטור א נייעס אזעלכעס הייס, און רוסלאנד און גאליציען, זענען מעהר ווי איינמאל און אין פערשידענע צייטען געמאכט געווא־רען פראבען און ארויסגעגעבען געווארע פערשידענע קינדער־ליטעראטור וואס האבען געמאכט א רושם אין ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס אין קינדערישען לא־גער, בעזונדערס האט זיך פאר דער מלחמה אויסגעצייכענט דער קינדער זשור־נאל די גרינינקע בוימעלעך. וואס איז ער שיינען אין ווילנא (רוסלאנד). דער ער־שטער נומער אידישע קינדער וועלט דארף דארום ארויסרופען פרייד ביי יעדען אי־דען, ווייל דער זשורנאל איז אן אויסנאהם פון אלע עקזיסטירענדע זשורנאלען אין צייטונגען.

צום בעדויערען איז דער ערשטער נו־מער ניט איבעריג געלונגען ווי תמיד אן אנפאנג, אזוי דארף מען בעזייטיגען און די ווייטערדיגע נומערע אזעלכע צו שווע־רע ארטיקלען ווי ענטגס איבען אין אמע־ריקא', די רעוואלוציאן אין רוסלאנד פון משה בין, (זעהר נוצליך אבער פאר ערוואק־סענע) אויך די מעשה'לעך מיט פארטזע צינגען ברויכען פון א קינדער זשורנאל בעזייטיגט צו ווערען, די אבטיילונג ניי עס איז אויך אן איבריגע, אויב שוין יא האבען אזא רובריק אין חאטש אזא וואס קאן זיין צו געפינגליך און פערשטענדליך פאר די קליינינקע קינדערלאך, יעדענפאלס דער אויסערליכער אויסזעהען פון'ם זשור־נאל איז זעהר א שענער אינערליך אויך עטליכע לייכטע שעהנע און פאפולערע אינטערעסאנטע ארטיקלאך, נו, יום וועט די דעראפציע זעהען צו בעזייטיגען אין די ווייטערדיגע נומערען ארטיקלען לאנג גארענדיגע, און צו הויך פאליטיק וויסענ שאפטליכע און וועט שפיזיזען די קינדער לאך מיט ערנסטע לייכטע פעדעלדיגע מעשהלעך א. ד. גל.

עס איז זעהר ווינשענסווערטה דאס די נוצליכע אויסגאבע זאל געפונען אינ טערשטיצונג און מיטהעלפער אין זייער ווייטערדיגער ארבייט, זאל יעדער אידי־שער פאטער, אדער מוטער ניט פערגעסען צווישען אלע אנדערע ליטעראטורען צו האבען אין זיין הויז דעם אידישען קינ־דער, זשורנאל, וואס וועט זיכער פריהער צו שפעטער ווערען אן אמת'ע ציערונג אין יעדען אידישען הויז בכלל, און אידישען קינדער וועלטעל בפרט.

אויף דער טראנטאר אידישער גאס

ביים פאלקס פעראיין

די שעהנסטע און אינטערעסאנטסטע פערזאמלונג וועלכע איז בין יעצט געהאל־טען געווארען אין פאלקס פעראיין איז פארגעקומען לעצטען זונטאג, אונטערן פארזיץ פון משה טארנאווסקי אין ציון האל.

די פערזאמלונג איז איינבערופען געווא־רען מיט'ן צוועק צו בעריכטען וועגען דער פסח ארבייט וואס איז פונ'ם פעראיין גע־טהאן געווארען אין אלע שטאדטישע האס פיטעלער, ווי אויך צו נאמינירען בעאמ־טע פאר די קומענדע זעקס מאנאטען.

נאכדעם ווי ה. מ. קירשענבוים סעקרעטער פון פעראיין לעזט דורך די לעצטע רעקאמענדאציעס פון דער עקזע־קיטיווע צום פעראיין, וועלכע ווערען נומ־נעהייסען, ווערט בעשלאסען דאס די קו־מענדע פערזאמלונג זאל זיין קומענדען זונטאג אין ציון האל.

צוויי דעלעגאטען ווערען ערוועהלט צו דער שלום עליכם מעמאריאל קאנפערענ־ץ בעשטעהענד פון ה. ראוונער און א. מיט־שעל.

א קאמיטע בעשטעהענד פון מ. בראנ־שטיין און מרס. גרינבערג ווערען ער־ווערלט, זיך צו ווענדען אין דזשענעראל ווי אויך אין וועסטערען האספיטאל צו ער־מעגליכען דאס ארייננקומען פון קאמיטעען מיט פרוכט, צו יעדער צייט ווען זיי גע־פינען פאר נויטיג.

שמואל מאיר שאפירא, מיטארבייטער פונ'ם זשורנאל, וועלכער איז געווען דער ערוועהלטער סופעראינטענדענט פאר פסח אין פעראיין, בעריכטעט וועגען דער פסח ארבייט וואס איז געטהאן געווארען.

דער פסח בעריכטעט וועלכער איז די שעהנסטע ארבייט פון פעראיין הייט גע־ווען בלייבען אלס אנדענקונג צו פיעלע אידען וועלכע זיינען געקומען זעהן וואס דער פאלקס פעראיין טהוט.

דער היינטיגער פסח איז געווען דער שווערסטער זייט דער פעראיין עקזיס־טירט. אין אלע האספיטאלס האבען זיך געפונען אידישע קראנקע, וועלכע מען האט געמוזט עסען געבען, און דאס האבען די פעראיין מיטגליעדער גוט דורכגע־פיהרט, קיין האספיטאל איז ניט דורכ־געלאזען געווארען, וועלכע זאל ניט בע־זוכט ווערען. די פאלקס פעראיין מיט־ווירקונג האבען געציינט אז זיי זיינען בע־רייט די ליידענדע העלפען.

די שווערסטע ארבייט פערשטעהט זיך איז געווען צו בעזאָרגען וועסטאן האספי־טאל ווייל די רייזע אהין נעהמט א צייט. אבער אויך פאר דארט האבען זיך געפונען מיטגליעדער וועלכע זיינען א גאנץ יום טוב געפאהרען.

מר. שאפירא פערענדיגט זיין בעריכט דאס א פערזיצליכער פערגעניגען איז גע־ווען פאר איהם צו זעהען די טהעטיג־קייט פון דעם פעראיין, ווי אויך די איבער־געבענהייט פונדי מיטגליעדער. די אר־בייט אין די האספיטאלס איז א שווערע און דאך איז זי מיט דער בעסטער פינקט ליכקייט געטהאן געווארען.

דער פינאנציעלער בעריכט לויטעט. פון אלע אויסגאבען וואס דער פעראיין האט געהאט ווי מאסקאקא, וועסטאן, אלע איבערינע שטאדטישע האספיטאלס זעקס הונדערט דאלאר. 150 דאלאר איז בעזונדער צוטהיילט געווא־רען צווישען די יענינע וועלכע האבען ווינ־טער בעקומען שטיצע פון פעראיין.

פאר מאסקאקא איז אלעס געטהאן גע־ווארען וואס די אומשטענדען האבען ער־לויבט. דאס זעלבע איז אויך געטהאן געווארען אין וועסטאן סאנטאריום.

קיין דאנק פערדיענען מיר געווהנליך ניט, ווייל מיר האבען בלויז ערפילט דיא ארבייט, וואס מיר האבען אנגעפאנגען.

די פערזאמעלטע האבען אויסגעדריקט וויער צופריעדענהייט פון'ם בעריכט און א דאנק איז אויסגעדריקט געווארען צו די קאמיטעען.

די נאמיניישאנס אין פעראיין זיינען געווען זעהר לעבעדיגע און כמעט אלע פאקטישע טהוער פון פעראיין האבען אנ־נעומען די נאמינאציאן.

אזוי זיינען פאראן אלס טשערמאן פיער אלס וויס טשערמאן פינק. די זעלבע צאהל זיינען אויך פאראן וועגען אנדערע עמטער ווי אויך אלס סעקרעטער.

די פערעראציע פראגע איז געווען דיא לעצטע אויף'ן טאגעס אורדנונג וועגען וועלכער פיעלע פון די מיטגליעדער האב־בען ערעדט.

עס זיינען אנגעוויזען געווארען די פעה לערען וועלכע די פערעראציע טהוער האב־בען אויסגענוצט אין בעצוג דעם פעראיין.

די פערעראציע האט געראדעט זיין שטאלץ מיט דעם פעראיין וועלכען זי קען בערטרויען ארבייט, אדער ביי וועלכען זי טרעפט וועניגסטענס א סיסטעמאטישע ארבייט אויף'ן צדקה פעלד. די לעצטע האט עס אבער ניט געטהאן, און זאגאר קיין בעשטימטעס ניט געענטפערט צו דער קאמיטע וועלכע איז פון'ם פעראיין גע־שיקט געווארען.

קיין בעשליסע וועלכע זאלען עפעס ענט־שיידען זיינען ניט אנגענומען געווארען.

א גרויסע צאהל טיקעטס זיינען צו טהיילט געווארען צום באל וועלכען דער פעראיין אראנזשירט אויף מיטוואך, לג בעומר דעם 9־טען מאי אין ארענדזיס האל.

כיים שלום עליכם פאלקס ביבליאטעק

די שלום עליכם פאלקס ביבליאטהעק וועלכע איז צופעליגער ווייזע ניט געווען אומשטאנדע דורך געוויסע ענטהרונגען וועלכע האבען אבסאלוט ניט געהאט צו טהאן מיט די בעאמטע, צו פונקציאנירען איז ענדליך צוריק געבראכט געווארען צו איהר געוועזענע אדרעס. מיטוואך אבענד וועלען ווייטער ביכער אויסגעגעבען ווערען ווי ביז יעצט, צו מיטגליעדער ווי צו ניט מיטגליעדער.

די ביבליאטהעק דארף מעהר קיין רעקלא־מע. די קורצע צייט פון איהר עקזיס־טירען אויף דער אידישער גאס, האט בע־ווייזען די נויטווענדיגקייט און עקזיס־טענץ בערעכטיגונג.

א שאלה

רבי, איך בין אייך געקומען פרעגען א שאלה, ווי איז דער דין, ווען איך קאן איינברענגען א אידען גאנצע טויזענד רו־בעל, אויב איך וועל עסען אום תשעה באב מעג איך עסען?

— איינברענגען א אידען טויזענד רו־בעל איז באמת א גרויסע זאך, עס איז א סברא, אז דו זאלסט מענען דעריבער עסען אום תשעה באב; זאג מיר אבער, מיין קינד, אויף וועלכען אופן קענסטי דאס מיט דיין עסען איינברענגען א אי־דען טויזענד רובעל?

— פערשטעהט איהר מיך, רבי, די מעשה איז אזוי: איך בין מיר געגאנגען אין גאס, האב איך מיר צוגעהערט, ווי צוויי אידען שמועסען וועגען תשעה באב. איינער זאגט: דאן פאסט געוויס די גאנ־צע שטאדט, און דער צווייטער האט גע־זאגט: „איך ווייס מיר אזוי פיעל טויז־ענדער צו פערמאגען, וויפיעל אידען עס וועלען עסען". — דערויבער איז מיר איינ־געפאלען עסען, בכדי איינצוברענגען יע־נעם אידען נאך א טויזענדער . . .

ביייטשטיינער אידען הערען פון זייער אלטער היים.

די יענינע אידען וועלכע קומען אין טאראנטא פונ'ם שטעדטעל ביייזעטשין (רוסיש פוילן) האבען זונטאג זיך פער־זאמעלט אין דער מיקאל שולה, צוהערען א לעבעדיגען גרוס פון זייער אלטער הייס וועלכע עס האט זיי געבראכט זייער לאנדס פרוי מרס גאלדהאר, ווי אויך זעהן וואס זיי קענען טהאן פאר די יעניגע וועל־כע זיינען ניט לויב און טייער.

דורך דער צייט פון דער מלחמה האבען די ביייטשטיינער אידען געזאמעלט א בע־זונדערען פאנד פאר זייערע לאנדסלייט מלחמה ליידענדע. ניט קוקענדיג אויף דעם וואס זיי האבען צו דער זעלבער צייט אויך געגעבען אלס מלחמה קאנפערענץ וועל־כער עקזיסטירט איז טאראנטא.

א געוויסע סומע געלד איז געזאמעלט גע־ווארען אויף'ן פלאץ נאכדעם ווי מרס גאלדהאר האט מיט פיעלע איינצעלהייטען געשילדערט די ארימע און עלענדע לאגע אין וועלכער עס געפינען זיך יעצט דיא ארמיגע אידען.

מרס. גאלדהאר וועמענס בעריכט מיר האבען געהאט אין אונזער נעכטיגער אויב נאבע האט געשילדערט איהרע איינגענע דורכלעבונגען און ליידען, אין דער צייט ווען דאס שטעדטעל אין עטליכע מאל אי־ברענגענגען פון האנד צו האנד און יע־דע מאהל האבען די קאנאנען זייערע זאלות געלאזען הערען.

די ביייטשטיינער אידען האבען פער־שפראכען פארצוזעצען זייער ארבייט און אמלען וואס מעהר געלד.

וואס איז ליעבע

(א מאנאלאג)

פון ישכר גרייצער

ווען כ'בין נאך א קליינער פעמפעק געווען, איז מיר פיעל מאהל דער דאזיגער געדאנק אריינגעקראכען אין קאפ, און מיר געמאטערט.

וואס איז דאס ליעבע? האב איך זיך געפרעגט, צו דאס וואס די מאמע פלעגט מיר ווייסטער ווען כ'בין אין חדר גענאנגען פעסט פערשפיעלען מיין וואטאווע בור־קע און מיר קושען אין פנים, אדער זו מער ווען איינגלאך און מיידלאך האבען זיך צוזאמען געשפיעלט אונטער דער סטאדאלע אין פערשעמט געקושט איינער דעם אנדערען.

ווארום האב איך בעסער געגליבען ווען רחלע די קליינע מיט רויט פון בלוט אנגעפילטע ליפען, זאל מיך קושען, איי דער די מאמע מיט די האלב צוקנייטשטע בלייכע ליפען.

כ'האב געפיהלט ווי א ווארעמקייט געמט מיך ארום, און אונטער, ן האריז האט גענאגט, און די ליפען האבען זיך פאר קיין פאל ניט געקענט אפריסען פון הזל'ס, איך אב דיך ליעב האב איך גע־זאגט אין אליין ניט געוואוסט וואס דאס מיינט.

שפעטער ווען כ'בין עלטער געווארען, און פון קליינע פעמפעקס זענען געווארען גרויסע בחרים אין מוידע זאיז מיין ווי לען צו ווייסען וואס איז ליעבע נאך שטאר קער געווארען. און אז כ'בין אויפ, ן קא זשאל פון מיין דראשקע געזעסען און א נטערגעטריבען די ווייסע אויסגעמאגער טע קליאטשע האב איך שטענדיג נאר געט ראכט וואס איז ליעבע? צי דאס ווען איך פערקלייב זיך מיט מיין ברייגען אויפן פעלד אונטער די דיקע בוימער, און ברייגע נעהמט מיך ארום און קושט מיך און די הויכע ברוסטען דריקען זיך פעסט צו מיין הארץ?

א! דאס רעגט מיך אויף, פון מייל יאגט א פערברענטע פארע, א היץ נעמט מיך ארום, דער קאפ דרייט זיך, די סיס ברעכען זיך אונטער, און אין די אויגען צינדען זיך פייערלאך . . . ברייגע דריקט זיך פעסט צו מיר, איהר קאפ שלאפט שוואך ארונטער זי פערמאכט די אויגען, דאכט זיך זי ווערט שוואך, איך עפען פאמעלעך די בלוזקע. . . א ווייס אויסגע־פילט הארץ, רינדע ווייסע ברוסטען קו־קען ארויס, איך בעריהר. . . זי זאגט נאר ניט, איך טוליע זיך צו איך ווייל אריין־טיעף, טיעף, איך ליג מיין פנים צו און גרייבעל עס צווישען די ברוסטען איין און מיר ווערט זיס . . איז דאס אפשר ליעבע?. . .

און אפשר דאס ווען כ'בלייב אליין אויפן שטויביגען וועג פון בית עולם די קלאפ־שע שלעפט זיך פערטראכט, אפשר טראכט זי דאס זעלביגע וואס איך?, טראכטען טראכט איך פון ברייגען ווי ליעב זי האט מיך, שוין ווידער ליעב! דער רוח זאל עס נעמען אט דאכט זיך דאס הארץ צו געהט, אויס! ניטא מעהר יאשע, אז איך זעה ניט ברייגען דאכט זיך אז כ'וועל ניט איבערהאלטען, ס,ווערט בענג, עפעס פעהלט, ס'נאגט א וועהטאג און איך וועל צו זיין ביי איהר, און קושען דאס פנים, ברוסטען אפשר אין דאס ליעבע?.

און אפשר גאר ביינאכט? פינסטער דער זייגער קלינגט קלינגט. . קלינגט. איך ליג מיט אפענע אויגען קוק און דער פינסטערקייט אין טראכט פון וואס? ווייס אין ניט, לעבען מיר ליגט ברייגע איהר נאקעטע הענד האלטען מיך ארומגענומען, איך פיהל ווי די ברוסטען הייבען זיך ארויף און ארונטער און עפעס א געפיהל נאגט אין נאגט. די הענד מיינע בעריהרען איהר קערפער, אט די שפיצען פון די ברוסט, דאס לייב. . זי ווערט שוואך, שוואך ווי א קינד זי לאזט מיך טהון אלעס, דער קערפער ברענט, אין מיר ברענט א פערלאנג, זי ציעט מיך שטארק צו זיך. . . .

זי דריקט שטארק מיין האנד און שטיל ברומט זי יאשע. יאשע. . . פאר א מינוט פיהל איך גוט, עפעס אזוי זיס, ברייגע האלט פערמאכט די אויגען און איך האלט פעסט געקלאמערט איהר קערפער. .

א צייט געהט דורך, מיין קערפער צו טערט אפ, איך ווער שוואך און איך פיהל א שווערקייט אין די גלידער, איך פיהל א פלוצלינגען עקעל צו אלעמען צו ברייגען אויף. . אין איך פרעג זיך אליין וואס איז דאס אלעס? ווער קען עס מיר זאגען איז דאס ליעבע?

וואס הערט זיך אין סט קעטרינס

דאס אידישע לעבען אין דיעזער שטעדטעל נעהט זיך זיין געווהנליכען גאנג. דער חותם פון דער גרויסער שטאדט טאראנטא, און אין אלגעמיין די אידישע געוואהנהייטען פון איכער דא אויך אן אבקלאנג.

מיר האבען דא אויך מיטיינגען מיט סאָ סייטעס מיט פרעזידענטען פון אלע מינים אלע פארסייען זיינען דא פאראן.

* * *

איין מערקווירדיגע השבת אבדה האָ־בען מיר דא געהאט לעצטע וואָך. ווי בעוואוסט האבען מיר דא גאָך גיט זוכה געווען צו האבען אן איינגעגע שוהל אלס אונזער אייגענטהום, און מיר מוזען זיין שכנים אין איין הויז (שזנתא בגלותא כזעיר אנפין) עס ליגט שוין געלד אויף א שוהל און גראדע א פיינע אפותיקא אין דער באנה נאר כאבן שאין לא הופכים

ערב פסח האבען מיר געמופט אונזערע ילי קידש פון דעם פלאץ וואו מיר זיינען, ביז דעם טאג געשטאנען אין אן אנדער פלאץ אויף איבער יום טוב. מאנטאג נאָך פסח ביי נאכט האבען זיך גגבים אריין גע־גנבעט אין דער הויז וואו מיר האבען אי־בער געמופט די שוהל אין האבען אלעס אָ־פערנומען וואס עס האט געהאט עפעס א ווערטה אויסער די ספרי תורות וואס זיי־נען ווי דורך א נס ניט געריהרט געווארען.

דאס איז געווען מאנטאג פריה. וויא געוועהנליך איז מען געלאפען בעקלאגען זיך אין פאלס סטייישאן און עס האט זיך אנגעהויבען א חקירה ודרישה מיט דע טעקטיווס און פאלס. פארנאכט איז דער בעל הבית פון דער הויז גענאנגען אהין צופעליג וועגען זיינע ביזנעס וואָס ער האט דארטען געהאט נויטיג. פון דער גנבה האבען מיר זיך שוין כמעט ווי מייאש געווען, האט ער צופעליג ענטדעקט אז אין איין ווילקעל פון איין רום האט מען אויפגעליינטאלעס צוואמען פערבונ־דען מיט דעם טישטוף פון טיש און מען האט געבראכט אלעס צוריק. עס ווייזט אויס אז די גנבים האבען געמיינט אז אין אידישע שוהל מוזען זיין זעהר ווערטפו־לע זאכען, אבער נאָך איין גרינדליכער אונטערזוכונג אז זיי קענען מיט דעם גאר ניט טהאן און האבען ניט קיין פלאץ וואו צו פערקויפען עס, און עס וועט זיי קיין נוצען אויך ניט בערענגען, האבען זיי דאס שטילערהייד אבגעבראכען צוריק. עס ווייזט אויס אז טליתים איז אזא ארטיקעל וואָס פאסט גאר פאר אידען, און פאר די אומות העולם טויג דאס דערווייל ניט.

* * *

ענדליך נאָך אזוי פיעל צאנקעריין איז דא א האפנונג אז די אידען פון דיע־זען שטעדטעל זאָלען זיך האבען אן איי־נענע שוהל און ניט דארפען שלעפען זיך מיט כלי קודש פון איין פלאץ צום צווי־טען. עס איז שוין באלד א יאהר אז געלד ליגט אין דער באנק און מען האט דאָך ניט געקויפט קיין פלאץ, איבער דיא אלטע אידישע עקשנות. האט ראובן געוואלט דעם פלאץ האט שמעון פארנג־שלאגען א צווייטען. לוי וויעדער האט פארגעשלאגען א לאט הינטער. די חרי הושך און מען זאָל בויען' איין שוהל. אבער יעצט אין דא א האפנונג אז מיר וועלען האבען אן איינענעם מקום קדוש, אלע פארטייען האבען זיך יעצט שוין גע־איינגט אויף איין פלאץ אין עס איז צו האפען אז עס וועט שוין לאנג ניט נעה מען אן סט. קעטרינס וועט האבען א שוהל.

* * *

אויב אבער איהר דענקט אז אחוץ דער שוהל האבען די הינע אידען שוין גאר קיין זארג ניט האט איהר במחלה א גרוי סען טעות. מיר האבען דא א ברענענ־דיגע שוחטים פראגע מיט כשרות פונקט ווי אין טאראנטא, נאר אין איין קלענערען פארמאט.

די געשיכטע דערפון איז אזוי:

עס איז דא ביי אונז א געוויסער מר האלפערן, וואס ער רופט זיך אליין שו"ב דמתא. עס הייסט קיינער האט גאָך איהם ניט געשיקט און קיינער ווייס ניט ווי ער קומט אהער. לצים זאגען אז ער איז געקומען אהער אין דער זעלבער צייט ווען גאָט האט בעשאפען די מזיקים דאָס הייסט אין אן גוויסס שבת פאר־נאכט. נאר ווי די מעשה איז, איז ער דא א שוחט. ווען אין סענט קעטרינס האבען זיך מיט יאהרען צוריק געפונען נור איינינע אידישע פאמיליעס, און די אידי־שע קהלה איז געווען קליין האבען זיי זיך ניט געקאנט העלפען אין האבען אנגעליטן צווייערליי גלות', איינעס דעם אנגעביי נעם אידישען גלות און דעם 2־טען ספע־ציעל א גאָטס שטראף פאר סט. קעטרינס אין דער פערזאָן פון דעם שוחט. זיי האָ בען איינינע מאהל געפרוביר רעוואלטירען אבער ווייל זיי זיינען געווען וויניג אין צאָהל האבען זיי ניט געקאָנט אויספיהרען (נאר ווי אין רוסלאנד להבדיל) איבער הויפט האָט ביי זיי געפעלט אחדות וואָס עס איז אין אלגעמיין ביי אידען א יקר המציאות און דער שוחט פלעגט אלע מאָל זיין דער זיעגער.

מיט דער בייט זיינען אָנגעקאָהרען אהער מעהר אידישע פאמיליעס און זיי האבען געפונען פאר העכסט נויטווענדיג צו ברענגען א שוחט וואָס ער זאָל מיט אן אמת קענען רעפערענצירען זיי אפילו לענינ־ע הנוים עס זאָל ניט זיין קיין שאנדע און זאָל ניט פערשמיצען דעם אידישען נאָמען. אזא זאך האָט שוין מר. האל־פערען ניט געקענט פערליידען און ער בעמיהט זיך יעצט מיט אלע זיינע קרעפ־טערן צו אסר'ן דעם נייעם שוחט וואָס דאך'ה ערשט קומען. אויב דאָס וועט ווירק־ליך געלינגען וועט סט. קעטרינס פערלי־רען אין דעם פערזאָן פון דעם נייעם שוחט א ווירקליך וויכטיגע פערזאָן וואָס מען מען קען מיט איהם אליין שטאלציר־ען.

ווי איהר זעהט איז "סרנא דרעא חד הוא", אלגעמיינע אידישע ביזנעס אויף דעם עכט אידישען שטייגער, און וואָס דער סוף וועט זיין ווייסען מיר נאָך דער־ווייל ניט.

בן יעקב.

ווילען ענטוויקלען אידישע מוזיק

ניו יארק אפריל 30.

די סאָסייטי "פרענד אוו מוזיק" האָט זיך געשטעלט אלס איהר אויפגאבע צו ענטוויקלען אידישע מוזיק צו א העכערע מדרגה.

איהר ערשטער פערזוך צו בעוויזען וואָס פאר א נויטווענדיגקייט דאָס איז און וואָס פאר א גרויסען נחת רוח דיא וועלט וועט דערפון האבען וועט די סאר־סייטע דערווייזען קומענדען דאָנערשטאג דעם 3־טען מאי אין קארנעגי האל וואו עס וועט אויסגעפיהרט ווערען א קאנצערט מיט א פראגראם אין גאנצען פון אידי־שע מוזיק.

עס וועט שפיעלען אן ארקעסטער פון הונדערט מוזיקער מיט ארטהור באראנסקי פון מעטראפאליטאן אָפערא הויז, אלס קאָנדאקטאר.

עס וועלען אויך אנטהייל נעהמען ער־נעסט בלאָך, דער שווייצארישער פראָפע סאָר פון אריענטאלישער מוזיק, און וועל בער וועט אליין פיהרען די סימפאניע.

אויך וועט זיין איזראעל דער סאלא־איסט, קארל און לילא ראבסאן אלע פון דער מעטראפאליטאן אָפערא קאָמפאניע.

אידישע סטודענטען די בעסטע

סאן פראנציסקא, אפריל 30

דער 21 יעהריגער סטודענט מאר־טין שטערען ראזענבלאט האָט בעקומען פון דער אוניווערזיטעט דעם הייי־יעהריגען קארנאט מעדאל.

דיעזער קארנאט מעדאל ווערט אריינ־גענעבען יעהרליך דעם דאזיגען סטודענט וועלכער צייכענט זיך אויס אלס דער בעסט טער רעדנער אין א ניט פארבערייטעטער דעבאטע וועלכע קומט פאר צווישען די גע־וועהלטע בעסטע סטודענטען פון דער קאָ־ליפארניער אוניווערזיטעט און דער לעצטע צעהן יאהר איז דיעזער יונגער איד סטענפארד אוניווערזיטעט.

עס איז אינטערעסאנט אז אין דיא ראזענבלאט שוין דער פינסטער וועלכער בעקומט דיעזע שעהנע אויסצייכנונג.

זיבען נוירסעס רעזיגנירען

ציליעב דעם וואָס אין אָנפאנג פון'ם מאָנאט מאי דארף די הינע באָארד אף העלטה איבערנעהמען די איבערזיכט אי־בער דעם געזונדס צושטאנד פון די קינ־דער פון די טאראנטאר פאבליק סקולס האבען שבת רעזיגנירט זיבען פון די 28 נוירסעס וועלכע זיינען געווען בעשעפטיגט ביי דער באָארד אף עדיוקיישאן. דיא נוירסעס האבען אָנגענומען שטעלען אין די מיליטערישע האספיטעלער. א טהייל וועלען פאָהרען אין ענגלאנד און אנדערע וועלען פערבלייבען דא אין די הינע מי־ליטערישע האספיטאלס.

זייער האנדלונג ווערט צוגעשריבען צו זייער נעגנערשאפט צו דער אידעע דאָס די שטאדט זאָל איבערנעהמען דיא דאזיגע ארבייט פון דער באָארד אף ערער־קיישאן און זיי האבען בעסער אויסגעקלי־בען צו רעזיגנירען איידער צו שטעהן אינ־טער דער אויפזיכט פון דער שטאדטישער באָארד אף העלטה.

עס ווערט אויך בעהויפטעט דאָס דר. הייסטינגס, דער הויפט מעדיקער פון דער באָארד וועט האבען א היבשען „דזשאב" צו געפינען אנדערע נוירסעס וואָרום דיא אנדערע האלטען אויך ביים רעזיגנירען און אזוי ווי עס איז איצט א גרויסער מאנ־געל אין דער דאזיגער סחורה וועט דר. הייסטינגס דארפען זוכען גאנץ דרייסטי־שע מיטלען צו קענען אָנפיהרען די אר־בייט פון נוירסען די קינדער ווי געווען.

זאָס איז ליעבע

(א מאנאלאג)

פון ישכר גרייצער

ווען כ'בין נאך א קליינער פעמפעק געווען, איז מיר פיעל מאהל דער דאזיגער געדאנק אריינגעקראכען אין קאפ, און מיר געמאטערט.

וואס איז דאס ליעבע? האב איך זיך געפרעגט, צו דאס וואס די מאמע פלעגט מיר ווייסטער ווען כ'בין אין חדר גענאנגען פעסט פערשפיעלען מיין וואטאווע בור־קע און מיר קושען אין פנים, אדער זו מער ווען איינגלאך און מיידלאך האבען זיך צוזאמען געשפיעלט אונטער דער סטאדאלע אין פערשעמט געקושט איינער דעם אנדערען.

ווארום האב איך בעסער געגליבען ווען רחלע די קליינע מיט רויט פון בלוט אנגעפילטע ליפען, זאל מיך קושען, איי דער די מאמע מיט די האלב צוקנייטשטע בלייכע ליפען.

כ'האב געפיהלט ווי א ווארעמקייט געמט מיך ארום, און אונטער, ן הארץ האט גענאגט, און די ליפען האבען זיך פאר קיין פאל ניט געקענט אפריסען פון הזל'ס, איך אב דיך ליעב האב איך גע־זאגט אין אליין ניט געוואוסט וואס דאס מיינט.

שפעטער ווען כ'בין עלטער געווארען, און פון קליינע פעמפעקס זענען געווארען גרויסע בחרים אין מוידע זאיז מיין ווי לען צו ווייסען וואס איז ליעבע נאך שטאר קער געווארען. און אז כ'בין אויפ, ן קא זשאל פון מיין דראשקע געזעסען און א נטערגעטריבען די ווייסע אויסגעמאגער טע קליאטשע האב איך שטענדיג נאר געט ראכט וואס איז ליעבע? צי דאס ווען איך פערקלייב זיך מיט מיין ברייגען אויפן פעלד אונטער די דיקע בוימער, און ברייגע נעהמט מיך ארום און קושט מיך און די הויכע ברוסטען דריקען זיך פעסט צו מיין הארץ?

א! דאס רעגט מיך אויף, פון מייל יאגט א פערברענטע פארע, א היץ נעמט מיך ארום, דער קאפ דרייט זיך, די סיס ברעכען זיך אונטער, און אין די אויגען צינדען זיך פייערלאך . . . ברייגע דריקט זיך פעסט צו מיר, איהר קאפ שלאפט שוואך ארונטער זי פערמאכט די אויגען, דאכט זיך זי ווערט שוואך, איך עפען פאמעלעך די בלוזקע. . . א ווייס אויסגע־פילט הארץ, רינדע ווייסע ברוסטען קו־קען ארויס, איך בעריהר. . . זי זאגט נאר ניט, איך טוליע זיך צו איך ווייל אריין־טיעף, טיעף, איך ליג מיין פנים צו און גרייבעל עס צווישען די ברוסטען איין און מיר ווערט זיס . . איז דאס אפשר ליעבע?. . .

און אפשר דאס ווען כ'בלייב אליין אויפן שטויביגען וועג פון בית עולם די קלאפ־שע שלעפט זיך פערטראכט, אפשר טראכט זי דאס זעלביגע וואס איך?, טראכטען טראכט איך פון ברייגען ווי ליעב זי האט מיך, שוין ווידער ליעב! דער רוח זאל עס נעמען אט דאכט זיך דאס הארץ צו געהט, אויס! ניטא מעהר יאשע, אז איך זעה ניט ברייגען דאכט זיך אז כ'וועל ניט איבערהאלטען, ס,ווערט בענג, עפעס פעהלט, ס'נאגט א וועהטאג און איך וועל צו זיין ביי איהר, און קושען דאס פנים, ברוסטען אפשר אין דאס ליעבע?.

און אפשר גאר ביינאכט? פינסטער דער זייגער קלינגט קלינגט. . קלינגט. איך ליג מיט אפענע אויגען קוק און דער פינסטערקייט אין טראכט פון וואס? ווייס אין ניט, לעבען מיר ליגט ברייגע איהר נאקעטע הענד האלטען מיך ארומגענומען, איך פיהל ווי די ברוסטען הייבען זיך ארויף און ארונטער און עפעס א געפיהל נאגט אין נאגט. די הענד מיינע בעריהרען איהר קערפער, אט די שפיצען פון די ברוסט, דאס לייב. . זי ווערט שוואך, שוואך ווי א קינד זי לאזט מיך טהון אלעס, דער קערפער ברענט, אין מיר ברענט א פערלאנג, זי ציעט מיך שטארק צו זיך. . . .

זי דריקט שטארק מיין האנד און שטיל ברומט זי יאשע. יאשע. . . פאר א מינוט פיהל איך גוט, עפעס אזוי זיס, ברייגע האלט פערמאכט די אויגען און איך האלט פעסט געקלאמערט איהר קערפער. .

א צייט געהט דורך, מיין קערפער צו טערט אפ, איך ווער שוואך און איך פיהל א שווערקייט אין די גלידער, איך פיהל א פלוצלינגען עקעל צו אלעמען צו ברייגען אויף. . אין איך פרעג זיך אליין וואס איז דאס אלעס? ווער קען עס מיר זאגען איז דאס ליעבע?